

EASO

Norādījumi par piederību noteiktai sociālai grupai

EASO praktisko rokasgrāmatu sērija

2020. gada marts

European Asylum Support Office

EASO

Norādījumi par piederību noteiktai sociālai grupai

EASO praktisko rokasgrāmatu sērija

2020. gada marts

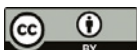
SUPPORT IS OUR MISSION

Manuskripts pabeigts 2020. gada februārī.

Ne *EASO*, ne personas, kas rīkojas *EASO* vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022

Print	ISBN 978-92-9487-671-3	doi:10.2847/52314	BZ-03-19-224-LV-C
PDF	ISBN 978-92-9487-670-6	doi:10.2847/467179	BZ-03-19-224-LV-N

© Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, 2020

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.).

Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantojot atļauts ar *Creative Commons Attribution 4.0 International* (CC BY 4.0) licenci (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem.

Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder Eiropas Savienībai, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem.

Par rokasgrāmatu

Kāpēc šī rokasgrāmatu tika izstrādāta? Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (EASO) pamatuzdevums ir atbalstīt Eiropas Savienības dalībvalstis un asociētās valstis (dalībvalstis), izmantojot kopīgu apmācību, kopējus kvalitātes standartus un kopēju izcelsmes valstu informāciju, kā arī citus līdzekļus. Saskaņā ar savu vispārējo mērķi atbalstīt dalībvalstis kopējo standartu un augstas kvalitātes procesu sasniegšanā kopējā Eiropas patvēruma sistēmā (KEPS) EASO izstrādā kopīgus praktiskus rīkus un norādījumus.

Izdevumā *EASO praktiskā rokasgrāmatu. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai*, kas tika publicēta 2018. gadā⁽¹⁾, ir kodolīgi aplūkots jēdziens par piederību noteiktai sociālai grupai. Šo norādījumu mērķis ir sniegt turpmāku palīdzību, lai piemērotu iemeslu vajāšanai saistībā ar “piederību noteiktai sociālai grupai” un vispārīgāk pielietotu tos pašus juridiskos kritērijus un vienotos standartus, nosakot, kurai personai ir tiesības uz starptautisko aizsardzību. Norādījumi par citu starptautiskās aizsardzības pamatojumu piemērošanu ir iekļauti izdevumā *EASO praktiskā rokasgrāmatu. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai*.

Kā šī rokasgrāmatu tika izstrādāta? Šo rokasgrāmatu izstrādāja eksperti no visām ES valstīm, un tās izveidē vērtīgu ieguldījumu sniedza Eiropas Komisija un Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs (UNHCR). Izstrādi veicināja un koordinēja EASO. Pirms rokasgrāmatas pabeigšanas tā tika apspriesta ar visām dalībvalstīm, izmantojot EASO patvēruma procesu tīklu.

Kam šī rokasgrāmatu būtu jāizmanto? Šī rokasgrāmatu galvenokārt paredzēta ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, intervētājiem un lēmumu pieņēmējiem, kā arī politikas veidotājiem valstu atbildīgajās iestādēs. Turklāt šis rīks ir noderīgs kvalitātes speciālistiem un juridiskajiem konsultantiem, kā arī jebkurai citai personai, kura strādā vai ir iesaistīta starptautiskās aizsardzības jomā ES kontekstā.

Kā lietot šo rokasgrāmatu? Šai rokasgrāmatai ir trīs pamatdaļas: 1) juridiskais pamats, 2) juridiskā analīze, kas ir šīs rokasgrāmatas pamatelements, un 3) juridiskās analīzes konkrēts pielietojums vairākos bieži sastopamos profilos. Rokasgrāmatas beigās ir iekļauts praktisks galveno punktu pārskats, ko būtu svarīgi atcerēties, būtiskāko ES tiesu spriedumu apkopojums šajā jomā un atsauce uz tiesību aktiem. Šī rokasgrāmatu būtu jāizmanto kopā ar publikāciju *EASO praktiskā rokasgrāmatu. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai*.

Jāuzsver, ka šis dokuments nesniedz konkrētām valstīm adresētus norādījumus. Šādus norādījumus attiecībā uz vajāšanas iemesla piemērojamību saistībā ar “piederību noteiktai sociālai grupai” dažu izcelsmes valstu kontekstā skatiet EASO valsts norādījumos: <https://www.easo.europa.eu/country-guidance>.

Kā šī rokasgrāmatu ir saistīta ar valstu tiesību aktiem un praksi? Šī rokasgrāmatu ir konverģences instruments ar ieteikuma raksturu un nav juridiski saistoša. Tā atspoguļo kopīgi pieņemtos standartus un paredz īpašu vietu tiesību aktu, norādījumu un prakses atšķirībām dažādās valstīs.

Katra valsts iestāde var iekļaut attiecīgus tiesību aktus un norādījumus paredzētajās rokasgrāmatas vietās, lai atbildīgajiem darbiniekiem vienviet sniegtu norādes par kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai.

⁽¹⁾ *EASO praktiskā rokasgrāmatu. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai*, 2018. gads.

Satura rādītājs

Par rokasgrāmatu.....	3
Saīsinājumu saraksts	6
Ievads.....	7
Juridiskais pamats koncepcijai par piederību noteiktai sociālai grupai	8
Kvalifikācijas direktīva.....	8
Eiropas Savienības judikatūra.....	8
Piederība noteiktai sociālai grupai pārbaudes procesā	10
Juridiskā analīze	11
A) Kumulatīvā pieeja	11
B) Kopīgas pazīmes	12
C) Īpatna identitāte.....	14
D) Dalība	16
E) Saikne (pamatojoties uz).....	18
F) Īpaši apsvērumi.....	18
Analīzes par piederību noteiktai sociālai grupai piemērošana.....	19
A) Profili, kas saistīti ar seksuālo orientāciju un dzimumidentitāti.....	19
B) Dzimums.....	21
C) Bērni	23
D) Cilvēku tirdzniecības upuri.....	24
E) Personas ar invaliditāti un slimībām	25
Svarīgi atcerēties.....	28
ES judikatūra	30
Atsauces	33

Saīsinājumu saraksts

Bēgļu konvencija	1951. gada Konvencija par bēgļa statusu un tās 1967. gada protokols
CRC	Konvencija par bērna tiesībām
CT	Cilvēku tirdzniecība
Dalībvalstis	Eiropas Savienības dalībvalstis un asociētās valstis
ES	Eiropas Savienība
KD	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta versija)
KEPS	Kopējā Eiropas patvēruma sistēma
LGBTI	Lesbietes, geji, biseksuāļi, transpersonas, interseksuāļi
OHCHR	Augstā cilvēktiesību komisāra birojs
PPD	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta versija)
SDI	Sieviešu dzimumorgānu kropļošana
SOGI	Seksuālā orientācija un dzimumidentitāte
UNHCR	Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs

Ievads

1951. gada Bēgļu konvencijā bēgļa definīcijā kā viens no pieciem iemesliem pamatotām bailēm no vajāšanas ir iekļauta piederība noteiktai sociālai grupai^(*). Tas ir bieži diskutēts un intuitīvi grūti saprotams jēdziens. Jēdziens “piederība noteiktai sociālai grupai” netiek plaši izmantots ārpus Bēgļu konvencijas konteksta. Tā nozīme galvenokārt izriet no Bēgļu konvencijas.

Ņemot vērā tā ciešo saikni ar Bēgļu konvenciju, vienmēr, apspriežot piederību noteiktai sociālajai grupai, ir jāpatur prātā konteksts saistībā ar bailēm no vajāšanas. Lai gan būtu pilnīgi loģiski rakstīt par noteiktas valsts politiskajām partijām vai etniskajām grupām kā par atsevišķu tēmu ārpus bēgļu konteksta, nav jēgas sākt noteiktu sociālo grupu uzskaitīšanu konkrētā izcelsmes valstī ārpus jebkāda vajāšanas riska konteksta. Piederība noteiktai sociālai grupai nav atsevišķs jēdziens, un to nevajadzētu analizēt atsevišķi.

Kontekstualitāte ir raksturīga arī pašam noteiktu sociālo grupu jēdzienam. Kā norādīts *UNHCR* vadlīnijās par starptautisko aizsardzību, nav “slēgta saraksta” ar noteiktām sociālajām grupām^(*). Šī koncepcija ir jāsaprot grupu dažādā un mainīgā rakstura kontekstā dažādās sabiedrībās. Kvalifikācijas direktīvā^(*) apkārtējās sabiedrības uztvere ir arī noteiktas sociālās grupas jēdziena galvenais elements.

Tāpēc arī šo vadlīniju mērķis nav pateikt, kurš profils *ir* vai *nav* noteikta sociālā grupa, bet gan piedāvāt juridisko analīzi, kas jāveic, lai novērtētu, vai konkrēts profils ir uzskatāms par noteiktu sociālo grupu attiecīgajā izcelsmes valstī. Šī analīze vienmēr jāveic, ņemot vērā dominējošo situāciju attiecīgajā izcelsmes valstī.

Kopumā vadlīniju mērķis ir piedāvāt vienotu pieeju un kopīgu valodu noteiktas sociālās grupas koncepcijas praktiskam pielietojumam KEPS kontekstā. Lai juridiskās analīzes norādījumi būtu pēc iespējas praktiskāki, tie ir papildināti ar sadaļu, kurā ir vairāki bieži sastopami profili šīs juridiskās analīzes praktiskā pielietojuma ilustrēšanai. Rokasgrāmatas noslēgumā ir sniegts pārskats par svarīgākajiem galvenajiem apsvērumiem, kas jāatceras, un ES tiesu nozīmīgāko spriedumu kopsavilkums.

(*) 1951. gada Ženēvas konvencija par bēgļu statusu un tās 1967. gada protokols, 1.A2. pants, publicējis UNHCR 2010. gada decembrī.

(*) UNHCR, *Guidelines on International Protection: “Membership of a particular social group” within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002. gada 7. maijs, 2. lpp.

(*) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta redakcija).

Juridiskais pamats koncepcijai par piederību noteiktai sociālai grupai

Šajā sadaļā ir sniegta atsauce uz spēkā esošajiem ES tiesību aktiem, kas attiecas uz piederību noteiktai sociālai grupai, kā arī pārskats par Eiropas Savienības Tiesas (EST) attiecīgo judikatūru. Jēdziena “noteikta sociāla grupa” interpretācijai ir tendence laika gaitā mainīties⁽⁵⁾.

Kvalifikācijas direktīva

Kvalifikācijas direktīvas (KD) 10. panta 1. punkta d) apakšpunktā koncepcija “piederība īpašai sociālai grupai” ir izklāstīta šādi:

10. pants Vajāšanas iemesli

1. Novērtējot vajāšanas iemeslus, dalībvalstis ņem vērā šo: (...)

d) uzskata ka grupa veido īpašu sociālu grupu jo īpaši, ja:

- šās grupas dalībniekiem piemīt kopīgas iedzimtas pazīmes vai kopēja pagātne, ko nevar mainīt, vai tiem piemīt kopīgas pazīmes vai pārliecība, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevar spiest no tās atteikties, un
- minētajai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

Atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī jēdziens īpaša sociāla grupa var ietvert grupu, kuras pamatā ir seksuālās orientācijas kopīgas pazīmes. Nevar uzskatīt par seksuāli orientācijai piederīgām tādas darbības, kas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem tiek uzskatītas par noziedzīgām. Ar dzimumu saistītus aspektus, tostarp dzimuma identitāti, pienācīgi ņem vērā, lai noteiktu piederību īpašai sociālai grupai vai identificētu šādas grupas pazīmes.

Eiropas Savienības judikatūra

Šajā rokasgrāmatā ir ņemta vērā turpmāk uzskaitītā EST judikatūra (izvilkumus no lietu oficiālajiem kopsavilkumiem skatiet 30. lpp.):

EST, *X, Y un Z* spriedums, 2013. gada 7. novembris⁽⁶⁾

EST tika adresēts *Raad van State* (Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izvērtēšanu, pamatojoties uz seksuālo orientāciju.

Iesniedzējtiesa uzdeva trīs jautājumus: 1) vai homoseksuāļi var veidot noteiktu sociālo grupu (KD 10. panta nozīmē); 2) kā vērtēt, kas ir uzskatāms par vajāšanu saistībā ar homoseksuālām darbībām; 3) vai homoseksuālu darbību kriminalizēšana ir vajāšana.

EST, *F* spriedums, 2018. gada 25. janvāris⁽⁷⁾

Ungārijas tiesa lūdza EST sniegt prejudiciālu nolēmumu par psihologu ekspertu atzinumu izmantošanu, lai pārbaudītu tāda pieteikuma iesniedzēja izteikumu ticamību, kurš atsaucas uz bailēm no vajāšanas ar viņa seksuālo orientāciju saistītu iemeslu dēļ.

⁽⁵⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: “Membership of a particular social group” within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002. gada 7. maijs, 2. lpp.

⁽⁶⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums *Minister voor Immigratie en Asiel / X un Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 līdz C201/12, EU:C:2013:720.

⁽⁷⁾ EST, 2018. gada 25. janvāra spriedums *F / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, lieta C-473/16, EU:C:2018:36.

EST, *Ahmedbekova* spriedums, 2018. gada 4. oktobris^(*)

Bulgārijas Administratīvā tiesa EST lūdza sniegt prejudiciālu nolēmumu par dažādu KD un PPD nosacījumu interpretāciju. Iesniedzējtiesa savā lūgumā uzdeva deviņus jautājumus. Septītajā jautājumā tika vaicāts, vai fakts, ka pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis sūdzību pret savu izcelsmes valsti Eiropas Cilvēktiesību tiesā, pierāda, ka iesniedzējs pieder noteiktai sociālai grupai, vai veido politisku uzskatu KD 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē.

^(*) EST, 2018. gada 4. oktobra spriedums *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, lieta C-652/16, EU:C:2018:801.

Piederība noteiktai sociālai grupai pārbaudes procesā

Piederība noteiktai sociālai grupai nav atsevišķs jēdziens, to nevar analizēt atsevišķi, un tas ir jāvērtē tikai kontekstā, kurā var konstatēt bailes no vajāšanas izcelsmes valstī.

Izdevumā *EASO praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai*⁽⁹⁾ ir norādīts, ka individuāla starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana ir pakāpenisks process, kura laikā tiek izvērtēts katrs bēgļa definīcijas elements. Pārbaudes procesa posmi ir aprakstīti tālāk.

1. solis. Ievada apsvērumi

Pieteikuma iesniedzējs ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks un atrodas ārpus savas valstspiederības valsts vai – ja pieteikuma iesniedzējs ir bezvalstnieks – ārpus iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

2.a solis. Vajāšana

Attieksme, no kuras pieteikuma iesniedzējs baidās, ir vajāšana, proti, tas ir pietiekami smags cilvēktiesību pārkāpums vai dažādu pasākumu apvienojums, kas ir pietiekami smags, tādā formā, kā cita starpā minēts KD 9. panta 2. punktā.

2.b solis. Pamatotas bailes

Bailes no vajāšanas ir pamatotas.

2.c solis. Vajāšanas iemesls(-i)

Vajāšana vai aizsardzības pret šādām darbībām neesība (vismaz daļēji) ir saistīta ar vienu no šādiem (faktiskiem vai nosacītiem) iemesliem:

- Rase
- Reliģija
- Tautība
- **Piederība noteiktai sociālai grupai**
- Politiskie uzskati

3. solis. Alternatīvā aizsardzība

Atbilstību alternatīvās aizsardzības saņemšanai pārbauda tikai tad, ja pieteikuma iesniedzējs neatbilst bēgļa statusam, proti, nav izpildīts 2.a, 2.b vai 2.c solis.

4. solis. Aizsardzība izcelsmes valstī

Netiek nodrošināta aizsardzība izcelsmes valsts teritorijā, vai aizsardzības dalībnieki nespēj vai nevēlas to nodrošināt, vai arī aizsardzība nav efektīva vai ir īslaicīga, proti, aizsardzība neatbilst KD 7. pantā noteiktajiem kritērijiem.

5. solis. Iekšējās aizsardzības alternatīva

Attiecīgā gadījumā saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi tiek konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam nav pieejama iekšējās aizsardzības alternatīva.

Principā piederība noteiktai sociālai grupai tiek analizēta tikai saistībā ar pamatotām bailēm no vajāšanas. Jēdziens par piederību noteiktai sociālai grupai nekad nav jāskata izolēti, un tas var novest pie bēgļa statusa atzīšanas tikai tad, ja ir arī pamatotas bailes no vajāšanas un tiek konstatēts, ka pastāv saikne starp bailēm un šo bailu iemeslu.

(9) *EASO praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai*, 2018. gads, 42. lpp.

Juridiskā analīze

A) Kumulatīvā pieeja

KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunktā noteikta sociālā grupa ir definēta ar diviem **kumulatīviem** elementiem:

Kumulatīvā pieeja nozīmē, ka jāievēro abi iepriekš minētie kritēriji, proti, “kopīgas pazīmes” un “īpatna identitāte”. Citiem vārdiem sakot, nepietiek ar konstatējumu, ka grupai ir kopīgas noteiktas pazīmes, izcelsme vai uzskati – lai grupa tiktu identificēta kā atšķirīga, šīm pazīmēm grupas līmenī jābūt pamanāmām arī citiem.

Kumulatīvā pieeja tika vēlreiz apstiprināta EST spriedumā lietā *X, Y un Z*⁽¹⁰⁾.

Izvilumi no EST sprieduma lietā *X, Y un Z*

“Atbilstoši šai definīcijai grupa ir uzskatāma par “noteiktu sociālo grupu”, ja it īpaši ir izpildīti divi kumulatīvi nosacījumi.

Pirmkārt, grupas dalībniekiem ir jāpiemīt kopīgām iedzimtām pazīmēm vai kopējai pagātnei, ko nevar mainīt, vai tiem jāpiemīt kopējām pazīmēm vai pārliecībai, kas ir tik svarīga identitātei, ka personu nevar spiest no tās atteikties.

Otrkārt, minētajai grupai attiecīgajā trešajā valstī ir jābūt īpatnai identitātei, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.”

(45. punkts)

Piezīme par UNHCR pieeju

Šajā kontekstā ir jāatzīmē, ka atšķirībā no KD paredzētā UNHCR nepiemēro “kumulatīvo pieeju”. UNHCR noteiktas sociālās grupas jēdzienu nosaka šādi:

“Noteikta sociāla grupa ir personu grupa, kurai ir kopīgas pazīmes, izņemot to, ka tās ir pakļautas vajāšanas riskam, vai kuru sabiedrība uzskata par grupu. Šī pazīme bieži būs iedzimta un nemaināma vai citādi svarīga identitātei, apziņai vai cilvēktiesību izmantošanai”⁽¹¹⁾.

Valstu prakse attiecībā uz kumulatīvo pieeju

Aizpilda dalībvalsts

⁽¹⁰⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720, 45. punkts.

⁽¹¹⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: “Membership of a particular social group” within the context of Article 1(A)(2) of the 1951 Geneva Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002. gada 7. maijs, 3. lpp.

B) Kopīgas pazīmes

Šajā sadaļā galvenā uzmanība tiks pievērsta pirmajam prasību kopumam KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunktā, kas attiecas uz **kopīgu pazīmi, pagātnei vai pārliecību**.

Iedzimtas pazīmes: iedzimtu pazīmi var definēt kā pazīmi, kas ir iedzimta, iekšēja vai parasti attiecas uz īpašību, ar kuru cilvēks ir piedzimis. Tomēr jāņem vērā, ka šai pazīmei nav jābūt nemainīgai (proti, fiksētai vai pastāvīgai) vai nemaināmai.

Kopēja pagātne: var veidoties no kopīgas pieredzes attiecībā uz nozīmīgu pagātnes pieredzi, kas ir kopīga ar citiem, vai iedzimtības statusu, sociālo izcelsmi vai izglītību utt.

Pazīme vai pārliecība, kas ir tik būtiska identitātei vai sirdsapziņai, ka personu nevaradzētu spiest no tās atteikties: tās parasti ir pazīmes, kas saistītas ar cilvēka pamattiesībām. Cilvēku nevar piespiest no tās atteikties, tāpat nebūtu jāgaida, ka persona slēps šīs iezīmes vai pārliecības izpausmi vai paudīs tās atturīgi⁽¹²⁾. UNHCR paziņo: “Noteiktas sociālas grupas definīcija ietver (..) tās [pazīmes], kas ir veidojušās vēsturiski un ko tāpēc nevar mainīt, un pazīmes, kuras, kaut arī tās var mainīt, tomēr nebūtu jāprasa mainīt, jo tās ir cieši saistītas ar personas identitāti, vai arī tās ir cilvēka pamattiesību izpausme.”⁽¹³⁾

Jāņem vērā, ka trīs iepriekš minētie kopīgo pazīmju aspekti papildina cits citu un atšķirība ne vienmēr ir skaidra. Šie trīs aspekti atspoguļo vienu kopīgu pamatideju. Atkarībā no valsts lēmumu pieņemšanas prakses vienu un to pašu profilu var iedalīt vairāk nekā vienā kopīgu pazīmju “kategorijā”. Piemēram, “vecums” saskaņā ar dažām pazīmēm var tikt ievietots kategorijā “iedzimtas pazīmes” vai kategorijā “kopēja pagātne, ko nevar mainīt”. Ja pazīmi var iekļaut jebkurā no trim kategorijām, diskusijai par vispiemērotāko nav izšķirošas nozīmes. Tas neietekmē rezultātu. Pirms lēmuma pieņemšanas par to, vai ir izpildīts kopējās pazīmes kritērijs, ir svarīgi vienmēr pārbaudīt visas kategorijas.

Tālāk ir sniegts nepilnīgs bieži sastopamo kopīgo pazīmju piemēru saraksts. Jāpatur prātā, ka kopīgās pazīmes nenosaka noteiktas sociālās grupas pašas par sevi, ja tās netiek papildinātas ar grupas atšķirīgās identitātes analīzi noteiktā izcelsmes valstī.

- Bioloģiskais dzimums un dzimte: bioloģisko dzimumu un dzimti var uzskatīt par iedzimtām pazīmēm, pat ja personas dzimums un dzimte nav nemaināmi un var mainīties. Tomēr praksē “īpatnās identitātes” kritērijs lielākajā daļā izcelsmes valstu tiek pamatots tikai tad, ja tas ir apvienots ar citām apkārtējai sabiedrībai būtiskākām pazīmēm, lai noteiktu grupu uztvertu kā atšķirīgu.
- Iedzimti stāvokļi: arī iedzimtus stāvokļus, piemēram, albinismu, var uzskatīt par iedzimtiem.

⁽¹²⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720.

⁽¹³⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: “Membership of a particular social group” within the context of Article 1(A)(2) of the 1951 Geneva Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002. gada 7. maijs, 3. lpp.

- Invaliditāte⁽¹⁴⁾: atsevišķi garīgi un fiziski traucējumi var būt iedzimta pazīme. Kā piemēru var minēt cilvēkus, kuri ir dzimuši neredzīgi vai nedzirdīgi vai kuriem ir noteikti attīstības traucējumi. Tādējādi varētu saprast, ka cilvēkiem, kuriem ir citi traucējumi, ir kopēja pagātne, ko nevar mainīt. Jo īpaši šajā kategorijā varētu ietilpt arī kara vai tā seku izraisīta invaliditāte.
- Morāles kodeksu un valdošo normu pārkāpšana: arī daži morāles kodeksu pārkāpšanas akti, piemēram, laulības pārkāpšana, varētu būt kopēja pagātne, ko nevar mainīt. Turklāt dažos gadījumos sociālo normu pārkāpšana var būt saistīta ar pārliecību, kas ir tik būtiska identitātei vai sirdsapziņai, ka cilvēku nevajadzētu spiest no tās atteikties. Nozīmīgi piemēri varētu būt vecāki, kuri atsakās veikt sieviešu dzimumorgānu kroplšanu (*FGM*) saviem bērniem, vai sievietes, kas atsakās uzņemties savam vīram pakārtotu lomu.
- Seksuālo orientāciju un dzimuma identitāti var uzskatīt par identitātei vai sirdsapziņai tik būtiskām pazīmēm, ka personu nevajadzētu spiest no tām atteikties.
- Nopietni stāvokļi un slimības: dažus stāvokļus un nopietnas slimības, piemēram, HIV/AIDS, var uzskatīt par kopēju pagātņi, ko nevar mainīt.
- Radniecības saites: tās var uzskatīt par iedzimtu īpašību (piemēram, ģimene, kurā esat dzimis) vai kopēju pagātņi, ko nevar mainīt (piemēram, laulības dēļ).

Kopīgās pazīmes nevar attiecināt tikai uz vispārējām bailēm no vajāšanas.

Jāatzīmē, ka kopīga pazīme nevar būt tikai pašas bailes no vajāšanas. Kopīgai pazīmei vajadzētu pastāvēt neatkarīgi no bailēm no vajāšanas. Vajāšanas rīcība nevar definēt sociālo grupu. Pretējā gadījumā jebkura persona, kurai ir pamatotas bailes no vajāšanas, veidotu noteiktu sociālo grupu un tādējādi atbilstu bēgļa statusam. Tad pārējiem vajāšanas iemesliem (rase, reliģija, tautība un politiskie uzskati) tiktu liegts jebkāds jēgpilns saturs, jo bēgļa statusa piešķiršanai pietiktu tikai ar pamatotām bailēm.

Arī UNHCR vadlīnijās ir uzsvērta šī principa nozīme, jo tas definē noteiktu sociālo grupu kā "(..) personu grupu, kurai ir **kopīgas pazīmes, izņemot to, ka tās ir pakļautas vajāšanas riskam**"⁽¹⁵⁾.

Valsts norādījumi par "kopīgu pazīmju" nosacījuma piemērošanu
Aizpilda dalībvalsts

⁽¹⁴⁾ Pie personām ar invaliditāti pieder personas, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu traucējumi, kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt to pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar citiem", Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja, *Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām*, 2006. gada 13. decembris, 1. pants.

⁽¹⁵⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: "Membership of a particular social group" within the context of Article 1(A)(2) of the 1951 Geneva Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002. gada 7. maijs, 11. punkts.

C) Īpatna identitāte

Ja ir izpildīta prasība “kopīgas pazīmes”, rodas nākamais jautājums – vai grupai **attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu**.

“Identitātes” definēšana ir sarežģīta, jo var izstrādāt dažādas teorijas par “identitātes” jēdziena apsvēršanu. Tomēr KD sniedz skaidrus norādījumus, kā noteikt īpatnas identitātes esamību saistībā ar piederību noteiktai sociālai grupai: noteiktai sociālai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

1) Īpatnā identitāte ir jāanalizē atbilstoši izcelsmes valstī dominējošiem apstākļiem

KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts nosaka, ka minētajai grupai **attiecīgajā valstī** ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu”.

Īpatnā identitāte ir atkarīga no specifiskā konteksta, kas dominē konkrētajā izcelsmes valstī. Grupa var tikt uztverta kā atšķirīga (KD nozīmē) vienā, bet ne citā valstī.

Tāpēc nav iespējams secināt, ka konkrēts profils veido noteiktu sociālo grupu pēc definīcijas vai no abstrakta skatpunkta. Īpatnas identitātes esamība vienmēr ir jānovērtē, ņemot vērā valsts kontekstu izcelsmes valstī.

Tāpēc, lai novērtētu noteiktas sociālās grupas pastāvēšanu konkrētā valstī, ir nepieciešama **atbilstīga un aktuāla izcelsmes valsts informācija**.

Jāņem vērā arī tas, ka grupām nav jābūt īpatnai identitātei attiecībā uz visu izcelsmes valsti, un konkrētas sociālās grupas pastāvēšanu šajā ziņā var attiecināt tikai uz noteiktiem pieteikuma iesniedzēja izcelsmes reģioniem⁽¹⁶⁾.

2) Apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgu

Šajā posmā atbildīgā darbinieka galvenais jautājums ir noteikt, **vai attiecīgā grupa apkārtējā sabiedrībā tiek uztverta kā atšķirīga**.

Pārbaudot, vai apkārtējā sabiedrība (izcelsmes valstī) grupu uztver kā atšķirīgu, var izmantot vairākus rādītājus. Divi tālāk aprakstītie rādītāji paši par sevi nav nepieciešami sociālās grupas identificēšanai un **kā tādi nav īpatnas identitātes noteikšanas priekšnosacījumi; tie ir sniegti kā piemēri** rādītājiem, kas konkrētos apstākļos var būt noderīgi sociālās grupas identificēšanai.

Apkārtējās sabiedrības uztverei nav obligāti jāattiecas uz izcelsmes valsts sabiedrību kopumā. Atšķirības uztvere nav jāsaprot kā kaut kas obligāti negatīvs. Piemēram, privileģētu sociālo slāni apkārtējā sabiedrība var uztvert kā atšķirīgu.

a) Stigmatizēts vai izcelts ar likumiem

Lietā *X, Y un Z EST* nolēma, ka uz noteiktu grupu (šajā gadījumā – homoseksuāliem cilvēkiem) vērstu krimināllikumu pastāvēšana apstiprina secinājumu, ka apkārtējā sabiedrība šo grupu uztver kā atšķirīgu un tādējādi tai ir īpatna identitāte attiecīgajā valstī.

⁽¹⁶⁾ Tas neskar iekšējās aizsardzības alternatīvas pārbaudi, kas tiek veikta riska novērtējuma kontekstā.

Izvilumi no EST sprieduma lietā *X, Y un Z*⁽¹⁷⁾

“Šajā ziņā ir jāatzīst, ka tādu krimināltiesisko tiesību aktu kā tie, kas tiek aplūkoti katrā no pamatlietām un kas attiecas tieši uz homoseksuālās orientācijas personām, esamība ļauj konstatēt, ka šīs personas veido norobežotu grupu, kuru apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgu.”

(48. punkts)

“Tādējādi uz pirmo jautājumu, kas ir uzdots katrā no pamatlietām, ir jāatbild, ka Direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādu krimināltiesisko tiesību aktu kā tie, kas tiek aplūkoti katrā no pamatlietām un kas attiecas tieši uz homoseksuālās orientācijas personām, esamība ļauj konstatēt, ka šīs personas ir uzskatāmas par tādām, kas veido noteiktu sociālo grupu.”

(49. punkts)

Krimināllikumu, kas vērsti uz noteiktu grupu, vai likumi, kas diskriminē noteiktas grupas, esamība var pamatot secinājumu, ka apkārtējā sabiedrība šīs grupas uztver kā atšķirīgas.

b) Sabiedrība stigmatizē vai uzskata par tādu, kas izceļas

Tā kā sociālā grupa ir saistīta ar apkārtējo sabiedrību, ir svarīgi saprast, kā sabiedrība darbojas un izturas pret grupām atšķirīgi.

Tas var kļūt acīmredzams ar diskriminācijas vai izstumšanas darbībām vai uzskatiem vai privilēģiju piešķiršanu noteiktām grupām.

Diskriminācija vai izstumšana cita starpā var ietvert ierobežotu piekļuvi darbam, mājoklim, ārstniecībai vai izglītībai. Noteiktas sociālās grupas var uzskatīt par vienlīdzīgām grupām vai nošķirtām no pārējās sabiedrības vai iedzīvotājiem izcelsmes valstī vai noteiktā(-os) apgabalā(-os) izcelsmes valstī.

Dažas tradīcijas un paražas vai reliģiskie vai politiskie uzskati var arī stigmatizēt noteiktas grupas.

Valstīs vai reģionos, kuros ir augsts sieviešu dzimumorgānu kropļošanas izplatības līmenis, sievietes un meitenes noteiktā vecumā, kurām nav veikta sieviešu dzimumorgānu kropļošana, apkārtējā sabiedrībā var tikt uztvertas kā atšķirīgas un tādējādi ar īpatnu identitāti.

⁽¹⁷⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720. 48. un 49. punkts.

D) Dalība

Saskaņā ar KD īpatnā identitāte un atšķirīguma uztvere attiecas uz grupu kopumā. Apkārtējai sabiedrībai ir jābūt noteiktai vispārējai apziņai, ka sabiedrībā pastāv konkrēta sociāla grupa un tās locekļi tiek uztverti atšķirīgi.

Individuāli noteiktas sociālās grupas loceklis var būt “neredzams” vai “nepamanāms” apkārtējai sabiedrībai, taču tas vien, ka viņam piemīt pazīmes, kas ir kopīgas šai noteiktajai sociālajai grupai, padara viņu par šīs grupas locekli. Piemēram, cilvēka seksuālā orientācija var nebūt pamanāma apkārtējai sabiedrībai, ja pieteikuma iesniedzējs par to atklāti nerunā.

Noteiktas sociālās grupas pastāvēšana nav balstīta un nav atkarīga no tās dalībnieku darbībām vai aktivitātēm. Konkrēta sociāla grupa var pastāvēt un bieži pastāv bez tai raksturīgām darbībām.

Grupās locekļu saliedētība nav prasība. Noteiktas sociālās grupas pārstāvjiem nav obligāti citam cits jāpazīst, kā arī viņiem nav jābūt kaut kādā veidā saistītiem. Attiecīgais kritērijs ir tas, ka dalībniekiem ir kopīga pazīme, bet nav nepieciešams, lai viņiem būtu jebkāda veida savstarpējas attiecības.

Noklusēšana vai atturība/savaldība. Lietā *X, Y un Z* EST nolēma, ka no pieteikuma iesniedzējiem nevajadzētu gaidīt, ka viņi noklusēs kādu pazīmi, kas ir tik būtiska viņu identitātei, ka nevar prasīt no tās atteikties. Turklāt Tiesa norādīja, ka no pieteikuma iesniedzēja nevar pamatoti sagaidīt atturību seksuālās orientācijas izpausmē. Šajā saistībā nav jāņem vērā fakts, ka viņi varētu izvairīties no vajāšanas riska, seksuālās orientācijas izpausmē izrādot lielāku atturību nekā heteroseksuāļi.

Izvilumi no EST sprieduma lietā *X, Y un Z* ⁽¹⁸⁾

“Saistībā ar pirmo no minētajiem nosacījumiem nav strīda par to, ka personas seksuāla orientācija ir tik svarīga tās identitātes pazīme, ka personu nevar spiest no tās atteikties. (...)”
(46. punkts)

“Šajā ziņā ir jākonstatē, ka fakts, ka sociālās grupas locekļiem, kuriem ir viena un tā pati seksuālā orientācija, tiek izvirzīta prasība slēpt šo orientāciju, ir pretrunā identitātes pazīmes, kura ir tik svarīga, ka ieinteresētās personas nevar spiest no tās atteikties, pašai atzišanai.”
(70. punkts)

“Tas, ka tā varētu izvairīties no riska, savas seksuālās orientācijas izpausmēs izrādot lielāku atturību nekā heteroseksuāla persona, šajā ziņā nav jāņem vērā.”
(75. punkts)

“Izvērtējot pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu, valsts iestādes nevar saprātīgi sagaidīt, ka, lai izvairītos no vajāšanas, patvēruma meklētājs savā izcelsmes valstī slēpj savu homoseksuālo orientāciju vai pauž savu seksuālo orientāciju atturīgi.”
(76. punkts)

Grupās lielumam, proti, tās dalībnieku vai grupu veidojošo personu skaitam, nav nozīmes, vērtējot noteiktas sociālās grupas esamību.

Noteiktu sociālo grupu var veidot ļoti nedaudzas personas (piemēram, personas ar retu slimību/invaliditāti) vai, gluži pretēji, lielāks personu skaits (piemēram, *LGBTI* personas visā valstī). Ir vērts atcerēties, ka arī citi vajāšanas iemesli (rase, reliģija, tautība un politiskie uzskati) var attiekties uz ļoti lielu vai ļoti mazu personu skaitu. Turklāt ir daudz labi dokumentētu vēsturisku piemēru, kad dominējošās minoritāšu grupas vajā vairākumu uz konvencijā noteiktu iemeslu pamata.

Vārds “noteikta” terminā “noteikta sociāla grupa” norāda uz faktu, ka grupa ir “identificējama”. Tas nav jāsaprot kā saistība ar grupas lielumu⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁸⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720, 46., 70., 75. un 76. punkts.

⁽¹⁹⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: “Membership of a particular social group” within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002. gada 7. maijs, 18. punkts.

Secinājums par noteiktas sociālas grupas esamību

Kopīgo pazīmju kritērija un īpatnās identitātes kritērija izpilde liek secināt, ka pieteikuma iesniedzējs pieder noteiktai sociālai grupai, tādējādi konstatējot, ka pastāv viens no pieciem vajāšanas iemesliem bēgļa definīcijas ietvaros.

Valsts norādījumi par "īpatnas identitātes" nosacījuma piemērošanu

Aizpilda dalībvalsts

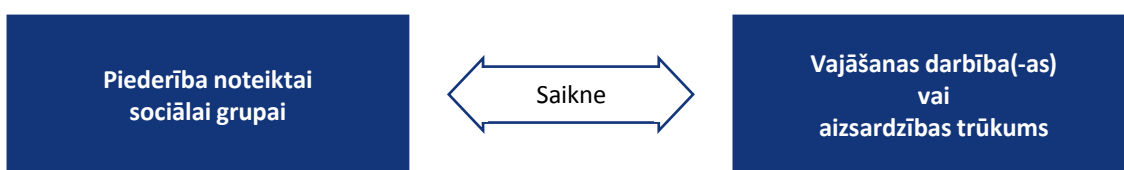
E) Saikne (pamatojoties uz)

Tikai ar piederību noteiktai sociālai grupai nepietiek, lai pretendētu uz bēgļa statusu. Kad ir noskaidrota pieteikuma iesniedzēja piederība noteiktai sociālai grupai, nākamais solis ir pārbaudīt, vai pastāv saikne starp pieteikuma iesniedzēja piederību un pieteikuma iesniedzēja bailēm no vajāšanas vai aizsardzības trūkuma.

Saikne (pamatojoties uz) ir cēloņsakarība starp:

- piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas,
- vai
- piederību noteiktai sociālai grupai un efektīvas, ne īslaicīgas aizsardzības pret vajāšanu trūkumu saskaņā ar KD 7. panta 2. punktu, un jo īpaši aizsardzības dalībnieku nevēlēšanās nodrošināt aizsardzību pret iespējamu vajāšanu, ja pati vajāšanas darbība nav saistīta ar vajāšanas iemeslu.

Būtiska ir saikne starp piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas, kas izriet no vajāšanas darbības(-ām) vai aizsardzības trūkuma.

Piemērs par nevēlēšanos nodrošināt aizsardzību: homoseksuāls vīrietis ir noziedzīgu darbību upuris, un tas nav viņa seksuālās orientācijas vai cita konvencijā noteikta iemesla dēļ; bet kompetentās iestādes atsakās izmeklēt noziegumus vai nodrošināt viņam fizisku aizsardzību viņa seksuālās orientācijas dēļ, lai gan tas ir nepieciešams.

F) Īpaši apsvērumi

a. Motīvu daudzveidība

Motīvu daudzveidība attiecas uz situāciju, kad vajāšanas darbības tiek veiktas vairāku motīvu dēļ, no kuriem ne visi ir vajāšanas iemesli. Lai piemērotu bēgļa definīciju, pietiek ar to, ka pastāv vismaz viens vajāšanas iemesls kā efektīvs veicinošs faktors starp citiem motīviem.

b. Vajāšanas iemeslu daudzveidība

Atkarībā no konkrēta gadījuma apstākļiem viens vai vairāki vajāšanas iemesli var pārklāties vai būt vienādi piemērojami. Papildus piederībai noteiktai sociālai grupai uz vienu un to pašu vajāšanas darbību var attiekties arī citi vajāšanas iemesli (rase, reliģija, tautība, politiskie uzskati). Tāpēc atbildīgajam darbiniekam vienmēr vajadzētu pievērst uzmanību tam, vai pastāv citi vajāšanas iemesli. Var ieteikt, ka tad, ja vajāšanas darbību var nepārprotami saistīt ar kādu no citiem konvencijā noteiktiem iemesliem, nav nepieciešamības veikt papildu analīzi par noteiktas sociālās grupas piederības kritēriju piemērošanu.

c. Individuāls novērtējums

Jāpiebilst, ka, konstatējot pamatotas bailes no vajāšanas, nav prasības, lai katrs noteiktās sociālās grupas pārstāvis būtu pakļauts vajāšanas riskam. Tāpat kā ar citiem vajāšanas iemesliem ne visi noteiktas sociālās grupas locekļi noteikti kvalificēsies bēgļa statusam.

Noteiktas sociālās grupas loceklim var būt pamatotas bailes no vajāšanas, pamatojoties uz viņa piederību, savukārt cits tās pašas grupas loceklis var nebaidīties no vajāšanas. Tāpat var būt personiski apstākļi, kuros noteiktas sociālās grupas loceklis saņem aizsardzību, bet citi tās pašas sociālās grupas locekļi to nesaņem.

Analīzes par piederību noteiktai sociālai grupai piemērošana

Šī sadaļa ir paredzēta kā ilustrācija rokasgrāmatas iepriekšējās sadaļās aprakstīto principu pielietošanai. Šajā sadaļā detalizētie profili ir izvēlēti, lai parādītu, kā analīzi var veikt praksē. Tie **nav noteiktu sociālu grupu kā tādu piemēri**. Kā minēts iepriekš, noteiktas sociālās grupas vienmēr ir jākonstatē, ņemot vērā individuālās īpašības un specifisko kontekstu izcelsmes valstī.

Novērtējot indivīda piederību konkrētai sociālai grupai, lēmumu pieņemējam ir īpaši svarīgi **atturēties no paļaušanās uz stereotipiskām koncepcijām un kultūras ziņā neobjektīviem vispārinājumiem vai pieņēmumiem**, it īpaši saistībā ar noteiktu redzamu pazīmju esamību vai neesamību⁽²⁰⁾.

A) Profili, kas saistīti ar seksuālo orientāciju un dzimumidentitāti

Seksuālā orientācija un dzimumidentitāte (*SOGI*) ir skaidri minēta KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta otrajā daļā.

10. panta ("Vajāšanas iemesli") 1. punkta d) apakšpunkts

(..)

Atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī jēdziens īpaša sociāla grupa var ietvert grupu, kuras pamatā ir seksuālās orientācijas kopīgas pazīmes. Nevar uzskatīt par seksuālai orientācijai piederīgām tādas darbības, kas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem tiek uzskatītas par noziedzīgām. Ar dzimumu saistītus aspektus, tostarp dzimuma identitāti, pienācīgi ņem vērā, lai noteiktu piederību īpašai sociālai grupai vai identificētu šādas grupas pazīmes.

Kopīgas pazīmes

Lietā *X, Y un Z* EST uzskatīja, ka seksuālā orientācija ir tik būtiska identitātes pazīme, ka nevajadzētu piespiest no tās atteikties:

Izvilcumi no EST sprieduma lietā *X, Y un Z*⁽²¹⁾

"Saistībā ar pirmo no minētajiem nosacījumiem nav strīda par to, ka personas seksuāla orientācija ir tik svarīga tās identitātes pazīme, ka personu nevar spiest no tās atteikties. Šo interpretāciju apstiprina Direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta otrā daļa, no kuras izriet, ka atkarībā no izcelsmes valstī pastāvošajiem apstākļiem noteikta sociāla grupa var būt grupa, kuras pamatā ir tās dalībnieku seksuālas orientācijas kopīgas pazīmes." (46. punkts)

Turklāt Tiesa nolēma, ka nevajadzētu sagaidīt, ka pieteikuma iesniedzējs slēps kādu pazīmi, kas ir tik būtiska viņa identitātei, ka viņam nevar prasīt no tās atteikties, lai izvairītos no vajāšanas. Tiesa norādīja, ka no pieteikuma iesniedzēja nevar pamatoti sagaidīt atturību (seksuālās orientācijas izpausmē) un tas, ka tas varētu izvairīties no riska, savas seksuālās orientācijas izpausmēs izrādot lielāku atturību nekā heteroseksuāla persona, šajā ziņā nav jāņem vērā.

⁽²⁰⁾ UNHCR, *UNHCR intervention before the Court of Justice of the European Union in the cases of Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y and Z*, 2012. gada 8. septembris, 12. lpp.

⁽²¹⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720, 46. punkts.

Izvilks no EST sprieduma lietā X, Y un Z⁽²²⁾

“Šajā ziņā ir jākonstatē, ka fakts, ka sociālas grupas locekļiem, kuriem ir viena un tā pati seksuālā orientācija, tiek izvirzīta prasība slēpt šo orientāciju, ir pretrunā identitātes pazīmes, kura ir tik svarīga, ka ieinteresētas personas nevar spiest no tās atteikties, pašai atzīšanai.”

(70. punkts)

“Tādējādi nav ļauts sagaidīt, ka, lai izvairītos no vajāšanas, patvēruma meklētājs savā izcelsmes valstī slēpj savu homoseksuālo orientāciju.”

(71. punkts)

Kā minēts iepriekš, atšķirības starp dažādiem kopīgo pazīmju veidiem (iedzimta pazīme, kopēja pagātne vai pazīme, vai pārliecība, kas ir tik būtiska identitātei vai sirdsapziņai, ka personu nevajadzētu piespiest no tās atteikties) ir savstarpēji papildinošas un ne vienmēr skaidras. Daži, piemēram, var uzskatīt, ka seksuālā orientācija ir iedzimta pazīme. Tas parāda, kā kopīgo pazīmi var pamatot ar dažādiem argumentiem⁽²³⁾.

Īpatna identitāte

Tā kā *SOGI* ir kopīga pazīme, otrais jautājums, lai noskaidrotu, vai attiecīgais indivīds pieder noteiktai sociālai grupai, ir šāds: vai grupai ir īpatna identitāte, kuras pamatā ir šī kopīgā pazīme, proti, vai apkārtējie šo grupu uztver kā atšķirīgu seksuālās orientācijas un/vai dzimumidentitātes dēļ?

Attiecīgajam darbiniekam aktuāls ir jautājums, kā izpaužas atšķirīgā uztvere. Lietā *X, Y un Z* tiesa piešķir nozīmi tādu krimināllikumu esamībai, kas ir īpaši vērsts uz homoseksuāļiem. Tas var pamatot secinājumu, ka homoseksuāļi veido atsevišķu grupu, ko apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgu.

Izvilks no EST sprieduma lietā X, Y un Z⁽²⁴⁾

“Šajā ziņā ir jāatzīst, ka tādu krimināltiesisko tiesību aktu kā tie, kas tiek aplūkoti katrā no pamatlietām un kas attiecas tieši uz homoseksuālās orientācijas personām, esamība ļauj konstatēt, ka šīs personas veido norobežotu grupu, kuru apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgu.”

(48. punkts)

“Tādējādi uz pirmo jautājumu, kas ir uzdots katrā no pamatlietām, ir jāatbild, ka Direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādu krimināltiesisko tiesību aktu kā tie, kas tiek aplūkoti katrā no pamatlietām un kas attiecas tieši uz homoseksuālās orientācijas personām, esamība ļauj konstatēt, ka šīs personas ir uzskatāmas par tādām, kas veido noteiktu sociālo grupu.”

(49. punkts)

Personu stigmatizāciju viņu *SOGI* dēļ var izraisīt krimināli vai diskriminējoši likumi vai rīcībpolitikas, neoficiāla valsts prakse, kā arī pati apkārtējā sabiedrība. Krimināllikuma pastāvēšana nav prasība, lai noteiktu ar *SOGI* saistītu īpatnu identitāti.

Valstīs, kurās nepastāv likumi, kas kriminalizētu vai diskriminētu personas viņu *SOGI* dēļ, *LGBTI* personām tomēr var būt īpatna identitāte, ja, piemēram, apkārtējā sabiedrībā valda neiecietības kultūra.

Ja ir izpildīti kopīgo pazīmju un īpatnas identitātes kritēriji, var secināt, ka noteiktas sociālas grupas esamību var konstatēt noteiktas izcelsmes valsts vai tās daļas kontekstā.

Saikne

Nepietiek konstatēt tikai pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai viņa izcelsmes valstī, lai pretendētu uz bēgļa statusu.

Ir jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši ir jābūt saiknei (piemēram, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkuma.

⁽²²⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720. 70. un 71. punkts.

⁽²³⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: Prasības piešķirt bēgļa statusu seksuālās orientācijas un/vai dzimuma identitātes dēļ saistībā ar 1951. gada konvencijas 1.A panta 2. punktu un/vai tās 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu*, 2012. gada 23. oktobris, 47. punkts.

⁽²⁴⁾ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums, *X, Y un Z*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720. 48. un 49. punkts.

Vajāšanas iemeslu pamatā var būt daudzi motīvi (skatiet 18. lpp.), piemēram, vajāšanu motivē krimināli iemesli, kā arī upura piederība noteiktai grupai (piemēram, pret *LGBTI* personu vērsta izspiešana, lai gūtu finansiālu labumu).

Situācijās, kur dominē neiecietības kultūra, vajāšanas dalībnieks bieži vien ir nevalstisks dalībnieks un aizsardzības dalībnieki var nespēt vai nevēlēties nodrošināt aizsardzību; vai piedāvātā aizsardzība nav efektīva un tai ir pagaidu raksturs.

Valsts prakse noteiktām sociālām grupām, pamatojoties uz <i>SOGI</i>
Aizpilda dalībvalsts

B) Dzimums

Dzimums attiecas uz tādām attiecībām starp sievietēm un vīriešiem, kuru pamatā ir sociāli vai kulturāli izveidotas un noteiktas identitātes, statuss, lomas un pienākumi, kas ir piešķirti vienam vai otram dzimumam⁽²⁵⁾.

KD 30. apsvērums

Vienlīdz nepieciešams ieviest vienotu jēdzienu attiecībā uz vajāšanas pamatojumu “piederība noteiktai sociālai grupai”. Lai definētu noteiktu sociālo grupu, būtu pienācīgi jāņem vērā jautājumi, kas izriet no pieteikuma iesniedzēja dzimuma, tostarp dzimuma identitāte un seksuālā orientācija, kas var būt saistītas ar noteiktām tiesību tradīcijām un ieražām, kuru dēļ tiek kropļoti dzimumorgāni, notiek piespiedu sterilizācija vai aborts, ciktāl šie jautājumi ir saistīti ar pieteikuma iesniedzēja pamatotām bailēm no vajāšanas.

KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta otrā daļa

(..)

Ar dzimumu saistītus aspektus, tostarp dzimuma identitāti, pienācīgi ņem vērā, lai noteiktu piederību īpašai sociālai grupai vai identificētu šādas grupas pazīmes.

KD 9. panta “Vajāšanas iemesli” 2. punkta f) apakšpunkts

Vajāšanas darbības, kas minētas 1. punktā, *inter alia* var notikt kā:

(..) darbības, kas īpaši vērstas pret kādu dzimumu vai pret bērniem.

Dažās sabiedrībās ir likumi, kas diskriminē sievietes tikai viņu dzimuma dēļ, vai sabiedrības prakse, kas diskriminē sievietes. Diskriminējoša likuma vai prakses pastāvēšana pati par sevi ne vienmēr nosaka noteiktu sociālo grupu, bet tā ir norāde, kas jāturpina izvērtēt izcelsmes valsts kontekstā, cik būtisks ir likums apkārtējās sabiedrības uztverē par īpatno identitāti, kā tas tiek piemērots un kā tas atšķirīgi ietekmē sievietes. Bieži vien, lai noteiktu “īpatnas identitātes” kritēriju, būs nepieciešamas citas pazīmes, piemēram, izcelsmes reģions, etniskā piederība un/vai sociālā situācija.

Tālāk minēti bieži sastopami piemēri noteiktām sieviešu grupām, kuras varētu uzskatīt par noteiktām sociālām grupām konkrētā izcelsmes valstī. Atkārtoti jāatgādina, ka šie piemēri neattiecas uz katru valsti un sabiedrību un noteiktas sociālas grupas pastāvēšana ir vienmēr jāvērtē, ņemot vērā situāciju konkrētajā izcelsmes valstī.

- **Sievietes un meitenes, kuras atsakās no sieviešu dzimumorgānu kropļošanas.** Šis profils ir sīkāk aprakstīts tālāk.
- **Sievietes, kuras bijušas izvarošanas vai cita veida seksuālas vardarbības upuri** un saskaras ar apkārtējās sabiedrības stigmatizāciju.
- **Sievietes, kuras agrāk bijušas prostitūtas** un saskaras ar izstumšanu vai cita veida diskrimināciju, nosodījumu vai sliktu izturēšanos.
- **Sievietes, kuras izdzīvojušas cilvēku tirdzniecībā** un ir izstumtas no ģimenes un sabiedrības kopumā (skatiet tālāk D profilu).
- **Sievietes, kuras pārkāpj sociālos paradumus,** piemēram, sievietes, kuras, pamatojoties uz dziļi iesakņojušos pārliecību, atsakās ievērot tradicionālās kultūras normas, kas ir saistītas ar sievietes “paredzamo” lomu ģimenē

⁽²⁵⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection: Prasības piešķirt bēgļa statusu seksuālās orientācijas un/vai dzimuma identitātes dēļ saistībā ar 1951. gada konvencijas 1.A panta 2. punktu un/vai tās 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu*, 2012. gada 23. oktobris, 47. punkts.

Valsts prakse noteiktām sociālām grupām, pamatojoties uz dzimti

Aizpilda dalībvalsts

Sieviešu dzimumorgānu kropļošana

Pasaules Veselības organizācija sieviešu dzimumorgānu kropļošanu (SDI) definē kā visas procedūras, kas saistītas ar sieviešu ārējo dzimumorgānu daļēju vai pilnīgu nogriešanu vai citu bojājumu nodarīšanu sieviešu dzimumorgāniem nemedicīnisku iemeslu dēļ⁽²⁶⁾.

SDI ir kaitnieciska tradicionāla prakse un tiek uzskatīta par meiteņu un sieviešu cilvēktiesību pārkāpumu⁽²⁷⁾.

Kā minēts iepriekš, KD 30. apsvērumš skaidri norāda uz “noteiktām juridiskām tradīcijām un paražām, kuru rezultātā, piemēram, tiek izkropļoti dzimumorgāni”, un kas būtu pienācīgi jāņem vērā, izvērtējot pieteikumu.

Kopīgas pazīmes

Atkarībā no konteksta attiecīgajā izcelsmes valstī noteiktu sociālo grupu var veidot sievietes un meitenes, kurām ir kopīga pazīme, ka viņām nav veikta sieviešu dzimumorgānu kropļošana saskaņā ar vietējo tradicionālo praksi un/vai viņas turpina atteikties to veikt. Grupas pamatā var būt iedzimtas īpašības (vecums, dzimums, etniskā piederība), kā arī kopēja pagātne (nav veikta sieviešu dzimumorgānu kropļošana) un/vai pazīme vai pārliecība, kas ir būtiska cilvēka identitātei vai sirdsapziņai.

Šī grupa var iekļaut arī sievietes un meitenes, kurām jau ir veikta kāda veida sieviešu dzimumorgānu kropļošana, bet kuras tomēr joprojām saskaras ar risku, ka tiks veikta papildu sieviešu dzimumorgānu kropļošana⁽²⁸⁾.

Īpatna identitāte

Lai noteiktu, vai iepriekš minētā grupa (proti, sievietes un meitenes, kurām nav veikta sieviešu dzimumorgānu kropļošana saskaņā ar vietējo tradicionālo praksi) var veidot noteiktu sociālo grupu, ir arī jānovērtē, vai tai ir īpatna identitāte attiecīgajā izcelsmes valstī, proti, vai apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

Valstīs (vai apgabalos), kur sieviešu dzimumorgānu kropļošana ir izplatīta prakse, sievietes un meitenes ar neskartiem dzimumorgāniem (vai kuras nav “pietiekami” apgraizītas saskaņā ar vietējo praksi) var tikt uzskatītas par atšķirīgām no sievietēm, kurām tā ir veikta.

Šo sieviešu un meiteņu īpatno identitāti var pierādīt viņu sociālās atstumtības fakts. Šādas atstumtības pamatā var būt fakts, ka vietējā sabiedrība viņas uztver kā “nešķīstas” vai “morāli apšaubāmas”. To varētu pierādīt, piemēram, ar faktu, ka vīrieši šajā sabiedrībā atsakās / ir atteikušies precēties ar sievietēm, kurām nav veikta sieviešu dzimumorgānu kropļošana.

Turklāt sievietes un meitenes, kuras iebilst pret sieviešu dzimumorgānu kropļošanu un kuras atsakās ievērot šo kaitīgo tradicionālo praksi, varētu tikt uzskatītas arī par sociālo paradumu pārkāpējām un tāpēc tikt stigmatizētas un diskriminētas no apkārtējās sabiedrības puses. Tas varētu attiekties arī uz vīriešiem, kuri iebilst pret savu meitu sieviešu dzimumorgānu kropļošanu.

⁽²⁶⁾ Pasaules Veselības organizācija, *Classification of female genital mutilation*, 2007. gads.

⁽²⁷⁾ Pasaules Veselības organizācija, *Eliminating Female genital mutilation - An interagency statement OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO*, 8. lpp.

⁽²⁸⁾ UNHCR, *Guidance Note on refugee claims relating to female genital mutilation*, 2009. gada maijs, 5. lpp., 6. punkts.

Saikne

Pieteikuma iesniedzēja piederības noteiktai sociālai grupai (šajā gadījumā tās varētu būt “meitenes vai sievietes, kurām X valstī nav veikta sieviešu dzimumorgānu kropļošana un/vai kuras atsakās to veikt”) noteikšana nav pietiekams iemesls, lai pretendētu uz bēgļa statusu.

Ir jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši ir jābūt saiknei (piemēram, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkuma.

Šādā gadījumā, ja baiļu iemesls ir pakļaušana sieviešu dzimumorgānu kropļošanai, būs viegli noteikt cēloņsakarību starp vajāšanas darbību un pamatojumu. Turklāt var pastāvēt arī citi vajāšanas riski, piemēram, smagi diskriminācijas vai izstumšanas veidi.

Valsts prakse noteiktām sociālām grupām, pamatojoties uz sieviešu dzimumorgānu kropļošanu

Aizpilda dalībvalsts

C) Bērni

Saskaņā ar CRC bērns ir jebkura persona līdz 18 gadu vecumam.

Saskaņā ar KD 28. apsvērumu:

Novērtējot nepilngadīgu personu starptautiskās aizsardzības pieteikumus, nepieciešams, lai dalībvalstis ņemtu vērā vajāšanas veidus, kas īpaši attiecas uz bērniem. Skatiet arī KD 9. panta 2. punkta f) apakšpunktu, saskaņā ar kuru: Vajāšanas darbības, kas minētas 1. punktā, *inter alia* var notikt kā: (..) darbības, kas īpaši vērstas pret kādu dzimumu vai pret bērniem.

Bērnu situāciju lielā mērā var ietekmēt viņu faktiskais vecums (ļoti mazi bērni) un sociālo tīklu trūkums. Tie ir faktori, kas vienmēr jāņem vērā, nosakot noteiktu sociālo grupu, kas ietver bērnus.

Tālāk minēti bieži sastopami piemēri bērnu grupām, kuras varētu uzskatīt par noteiktām sociālām grupām konkrētā izcelsmes valstī. Atkārtoti jāatgādina, ka šie piemēri neattiecas uz katru valsti un sabiedrību un noteiktas sociālas grupas pastāvēšana ir jāvērtē, ņemot vērā situāciju konkrētajā izcelsmes valstī vai tās daļā.

- **Meitenes ar neskartiem dzimumorgāniem, kuras atsakās veikt sieviešu dzimumorgānu kropļošanu** (skatiet profilu iepriekš).
- **Bērni, kuri atsakās ievērot tradicionālās kultūras normas un kurus apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgus**, piemēram, meitenes, kuras studē vai mācās kultūrās, kur izglītības pieejamība ir paredzēta zēniem, bērni, kuri atsakās no piespiedu laulībām.
- **Bērnu tirdzniecības upuri, kuri ir izstumti** (skatiet tālāk D punktu). Bērni ir īpaši neaizsargāti pret cilvēku tirdzniecību, tostarp seksuālu izmantošanu, laulībām, mājsaimniecības darbiem, mūsdienu verdzību, ubagošanu, nelegālo adopciju un noziedzīgām darbībām.
- **Burvestībās apsūdzēti bērni**

Valsts prakse noteiktām sociālām grupām, pamatojoties uz bērniem vai saistībā ar to

Aizpilda dalībvalsts

D) Cilvēku tirdzniecības upuri

ES Direktīvā 2011/36/ES⁽²⁹⁾ ir sniegta cilvēku tirdzniecības (CT) definīcija.

Direktīva 2011/36/ES (2011. gada 5. aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību

2. pants

1. (..)

ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu vervēšana, pārvadāšana, nodošana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp kontroles pār minētajām personām maiņa vai nodošana, izmantojot draudus vai spēku, vai citā veidā piespiežot, aizvedot ar viltu, krāpnot, maldinot, ļaunprātīgi izmantojot varu vai personas neaizsargātības stāvokli vai dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu, kura kontrolē citu personu.

2. Neaizsargātības stāvoklis nozīmē situāciju, kad personai nav citas īstas vai pieņemamas izvēles, kā vien pakļauties attiecīgajai ļaunprātīgajai izmantošanai.

3. Eksploatācija ietver vismaz personu iesaistīšanu prostitūcijā vai citus seksuālās izmantošanas veidus, piespiešanu veikt darbu vai sniegt pakalpojumus, tostarp ubagošanu, turēšanu verdzībā vai darbības, kas līdzinās turēšanai verdzībā, kalpībā, izmantošanu noziedzīgās darbībās vai orgānu izņemšanu.

(..)

CT gadījumi var attiekties uz dažādām situācijām, piemēram:

- upuri, kuri ir **cietuši cilvēku tirdzniecībā savā izcelsmes valstī un aizbēguši** uz patvēruma valsti, lai pieteiktos starptautiskai aizsardzībai,
- upuri, kuri ir **cietuši cilvēku tirdzniecībā ārpus savas izcelsmes valsts** trešā valstī (piemēram, tranzīta valstī) vai patvēruma valstī un piesakās starptautiskai aizsardzībai,
- personas, kuras nekad nav cietušas cilvēku tirdzniecībā, bet **baidās no cilvēku tirdzniecības** savā izcelsmes valstī un ir aizbēgušas no patvēruma valsts, lai pieteiktos starptautiskai aizsardzībai.

Šajā sadaļā galvenā uzmanība ir pievērsta noteiktām sociālām grupām, kuras veido bijušie cilvēku tirdzniecības upuri. Tā neattiecas uz personām, kuras nekad nav bijušas cilvēku tirdzniecībā un ir pakļautas cilvēku tirdzniecības riskam, jo pieder noteiktai sociālai grupai.

Kopīgas pazīmes

Bijušos cilvēku tirdzniecības upurus var uzskatīt par personu grupu, kurai ir kopīga pagātnes pieredze saistībā ar cilvēku tirdzniecību un ko var uzskatīt par “kopīgu pagātni, ko nevar mainīt”.

Īpatna identitāte

Lai konstatētu noteiktas sociālas grupas pastāvēšanu, ir jāpārbauda, vai grupai, ko nosaka kopīgas pazīmes, attiecīgajā izcelsmes valstī ir īpatna identitāte.

Fakts, ka viņi tiek stigmatizēti, atsvešināti vai diskriminēti savā izcelsmes valstī vai apgabalā, var liecināt par to, ka cilvēku tirdzniecības upurus apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgus, un tādējādi KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunktā noteiktais īpatnās identitātes kritērijs ir izpildīts. Uztvere bieži ir atkarīga no upura izmantošanas veida. Piemēram, darba eksploatācijas vai orgānu zādzības upurus var uztvert citādi nekā seksuālās eksploatācijas upurus.

Saikne

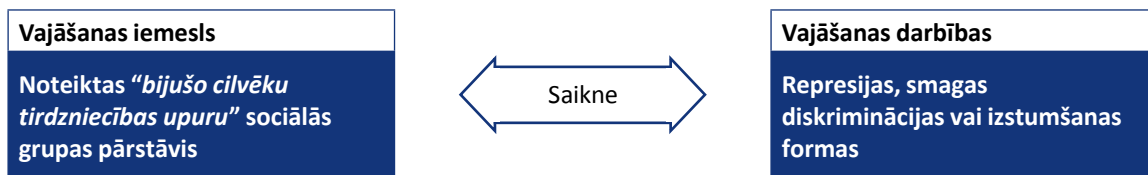
Lai pretendētu uz bēgļa statusu, nepietiek tikai konstatēt pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai (šajā gadījumā tas varētu būt “bijušais cilvēku tirdzniecības upuris”).

⁽²⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES (2011. gada 5. aprīlis) par *cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību*, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI.

Ir jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši ir jābūt saiknei (piemēram, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai “bijušo cilvēku tirdzniecības upuru” sociālajai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkuma.

Tā kā pieteikuma iesniedzējs ir noteiktas “bijušo cilvēku tirdzniecības upuru” sociālās grupas loceklis, viņš var tikt pakļauts dažādām vajāšanas darbībām, piemēram, represijām, kā arī diskriminācijai vai izstumšanai smagā formā.

Pēdējā gadījumā situācija būtu šāda:

Valsts prakse noteiktām sociālām grupām, pamatojoties uz cilvēku tirdzniecību
Aizpilda dalībvalsts

E) Personas ar invaliditāti un slimībām

Šajā sadaļā var ietvert dažādus profilus, piemēram, personas, kuras ir piedzimušas ar invaliditāti vai iedzimtiem traucējumiem, personas, kuras ir ieguvušas invaliditāti kara, tā seku vai nelaiemes gadījuma dēļ, vai personas, kuras cieš no smagām slimībām.

Kopīgas pazīmes

Personas, kurām ir slimība, invaliditāte vai ģenētisks traucējums, atkarībā no viņu individuālajiem apstākļiem var uzskatīt par tādām, kurām piemīt vai nu kopīgas iedzimtas pazīmes, vai kopēja pagātne, ko nevar mainīt.

Īpatna identitāte

Personu ar invaliditāti vai noteiktām slimībām diskriminācija un stigmatizācija var izpausties dažādos veidos un izriet no likumiem, paražām, tradīcijām vai mītiem. Atkarībā no personīgajiem apstākļiem diskriminācija var attiekties uz visām sociālās dzīves jomām, tostarp uz piekļuvi izglītībai, nodarbinātībai vai veselības aprūpei, un vispārīgāk uz plašu pilsonisko, politisko, ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību izmantošanu.

Saikne

Lai pretendētu uz bēgļa statusu, nepietiek tikai konstatēt pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai (šajā gadījumā tās varētu būt “personas ar (invaliditātes vai slimības nosaukums)”).

Ir jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši ir jābūt saiknei (piemēram, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkuma.

Dažos gadījumos personas, kurām ir invaliditāte vai īpaši fiziski vai garīgi veselības traucējumi, var tikt pakļautas nopietnu cilvēktiesību pārkāpumu riskam, un tādējādi tām var būt pamatotas bailes no nogalināšanas, spīdzināšanas vai arī necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas. Atkarībā no konteksta izcelsmes valstī un individuāliem apstākļiem smaga diskriminācija un stigmatizācija pret personām, kurām ir invaliditāte vai slimības, var būt arī vajāšana KD 9. panta nozīmē.

Tāpat kā visi šajā rokasgrāmatā minētie profili un piemēri tālāk minētie profili ir paredzēti iepriekšējās sadaļās aprakstīto principu piemērošanas ilustrēšanai. Tie nav uzskatāmi par atsevišķām sociālām grupām abstraktā izteiksmē, jo noteiktu sociālu grupu esamību var konstatēt, tikai ņemot vērā konkrēto kontekstu izcelsmes valstī.

Personas ar invaliditāti

Pie personām ar invaliditāti pieder personas, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu traucējumi, kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt to pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar citiem⁽³⁰⁾.

Kopīgas pazīmes

Atkarībā no personīgajiem apstākļiem personas ar invaliditāti var uzskatīt par tādām, kurām piemīt kopīgas iedzimtas pazīmes vai kopēja pagātne, ko nevar mainīt.

Īpatna identitāte

Atkarībā no konkrētā konteksta izcelsmes valstī un personīgajiem apstākļiem personas ar invaliditāti var saskarties ar diskrimināciju un stigmatizāciju daudzās dzīves jomās. Šāda personu ar noteiktu invaliditāti diskriminācija un stigmatizācija var liecināt par to, ka apkārtējā sabiedrība šīs personas uztver kā atšķirīgas un tādējādi tām ir īpatna identitāte savā izcelsmes valstī⁽³¹⁾.

Saikne

Lai pretendētu uz bēgļa statusu, nepietiek tikai konstatēt pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai (šajā gadījumā tās varētu būt "personas ar (invaliditātes nosaukums)").

Ir jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši ir jābūt saiknei (piemēram, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkuma.

Atkarībā no izcelsmes valstī dominējošajiem apstākļiem un individuālās situācijas noteiktas "personu ar invaliditāti" sociālās grupas locekļi var tikt pakļauti dažādām vajāšanas darbībām, tostarp smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

Var būt arī tā, ka personu ar invaliditāti diskriminācija un stigmatizācija ir vajāšana KD 9. panta nozīmē.

Personas ar albīnismu

Albīnisms ir reta, nelipīga, ģenētiski iedzimta slimība, kas skar cilvēkus visā pasaulē neatkarīgi no etniskās piederības vai dzimuma. Tas ir ievērojama melanīna ražošanas deficīta rezultāts, un to raksturo daļējs vai pilnīgs pigmenta trūkums ādai, matiem un acīm⁽³²⁾.

Kopīgas pazīmes

Personas ar albīnismu var uzskatīt par tādām, kurām piemīt kopīga iedzimta pazīme.

Īpatna identitāte

Atkarībā no konteksta izcelsmes valstī personas ar albīnismu var saskarties ar daudzām diskriminācijas formām likumu, tradīciju, paražu vai valdošo mītu dēļ⁽³³⁾.

Šāda veida diskriminācija var pamatot secinājumu, ka personas ar albīnismu apkārtējā sabiedrība uztver kā īpatnas un tādējādi tām ir īpatna identitāte konkrētajās valstīs, kur šāda diskriminācija pastāv.

Saikne

Lai pretendētu uz bēgļa statusu, nepietiek tikai konstatēt pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai (šajā gadījumā tās varētu būt "personas ar albīnismu").

⁽³⁰⁾ UN, *The Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol*, 1. pants.

⁽³¹⁾ UN, *Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Equality and non-discrimination under article 5 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, 2016. gada 9. decembris, 4. lpp., 6. punkts.

⁽³²⁾ OHCHR, *Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism*, 2016. gada 18. janvāris, 5. lpp., 12. punkts.

⁽³³⁾ OHCHR, *Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism*, 2016. gada 18. janvāris, 6. lpp., 14. un 16. punkts.

Ir jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši ir jābūt saiknei (piemēram, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai un pamatotām bailēm no vajāšanas vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkuma.

Atkarībā no konteksta izcelsmes valstī un individuālajiem apstākļiem personas ar albīnismu var piedzīvot nopietnu cilvēktiesību pārkāpumu – tostarp nogalināšanas, spīdzināšanas vai arī necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās – risku.

Arī smaga diskriminācija un stigmatizācija pret personām, kurām ir albīnisms, var būt vajāšana KD 9. panta nozīmē.

Valsts prakse
<i>Aizpilda dalībvalsts</i>

Svarīgi atcerēties

Rokasgrāmatā ir septiņi vispārīgi apsvērumi, kas atkārtojas. Tie ir uzskaitīti šeit kā galvenie punkti, kas jāatceras. Šie apsvērumi ir uzskaitīti šeit, jo tie ir vienmēr jāpatur prātā, runājot par piederības noteiktai sociālai grupai koncepciju.

Piederība noteiktai sociālai grupai pati par sevi nav pietiekama, lai pretendētu uz bēgļa statusu. Jāievēro arī citi bēgļa definīcijas elementi, tostarp pamatotas bailes no vajāšanas un to saikne ar konkrēto iemeslu.

- Nepietiek konstatēt tikai pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai, lai viņš varētu pretendēt uz bēgļa statusu. Jāizpilda arī citi bēgļa definīcijas iekļaušanas kritēriji. Jo īpaši pieteikuma iesniedzējam jābūt pamatotām bailēm no vajāšanas, un jābūt saiknei (proti, cēloņsakarībai) starp pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai un vajāšanu (vai aizsardzības pret šādu vajāšanu trūkumu), kā arī jāpārlicinās, vai izcelsmes valstī nav pieejama aizsardzība.
- Starptautiskās aizsardzības pieteikuma izvērtēšanas kontekstā piederība konkrētai sociālai grupai tiek apspriesta tikai saistībā ar bailēm no vajāšanas. Piederība noteiktai sociālai grupai nav atsevišķs jēdziens. Tā ir jāvērtē tikai kontekstā, kurā var konstatēt bailes no vajāšanas izcelsmes valstī.
- Plašāku informāciju skatiet 8.–9. un 18.–19. lpp.

Noteiktu sociālu grupu veido locekļi, kuriem piemīt kāda kopīga pazīme, izņemot to, ka pastāv bailes no vajāšanas.

- Lai arī piederība noteiktai sociālai grupai nebūtu jāvērtē ārpus baiļu no vajāšanas konteksta, kopīgas bailes no vajāšanas pašas par sevi nav pietiekamas, lai secinātu par noteiktas sociālas grupas pastāvēšanu. Citiem vārdiem sakot, grupa nevar pastāvēt tikai tāpēc, ka tai draud vajāšana.
- Plašāku informāciju skatiet 13. lpp.

Noteiktas sociālas grupas pastāvēšana vienmēr ir jāanalizē atbilstoši izcelsmes valstī dominējošajiem apstākļiem un attiecībā uz apkārtējo sabiedrību.

- Noteiktas sociālas grupas pastāvēšana ir atkarīga no konteksta izcelsmes valstī. It sevišķi īpatnā identitāte ir jānosaka saistībā ar attiecīgo valsti, kur “apkārtējai sabiedrībai grupa ir jāuztver kā atšķirīga”.
- Tādējādi nav iespējams norādīt vai identificēt profilu sarakstu, kas abstraktā izteiksmē veidotu noteiktas sociālas grupas, kuras būtu spēkā neatkarīgi no izcelsmes valsts. Visi šajās vadlīnijās sniegtie piemēri ir paredzēti tikai pamatā esošās juridiskās analīzes ilustrēšanai.
- Plašāku informāciju skatiet 14. lpp.

“Piederības noteiktai sociālai grupai” definīcija ir balstīta uz kumulatīvu pieeju.

- KD 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts paredz, ka, lai noteiktu piederību noteiktai sociālai grupai, ir kumulatīvi jāizpilda divi nosacījumi: kopīgas pazīmes un uztverta īpatna identitāte.
- Plašāku informāciju skatiet 11. lpp.

Grupam lielumam nav būtiskas nozīmes.

- Ja iespējams, vēlams būtu definēt specifiskākas grupas. Tomēr noteiktā sociālā grupā iekļauto iedzīvotāju faktiskais skaits (tāpat kā citiem vajāšanas iemesliem) nav nozīmīgs, lai konstatētu tās pastāvēšanu.
- Plašāku informāciju skatiet 16. lpp.

Grupam saliedētība kā tāda nav nepieciešama.

- Grupam locekļu saliedētība nav prasība. Grupam pārstāvjiem nav obligāti citam citu jāpazīst, kā arī viņiem nav jābūt kaut kādā veidā saistītiem.
- Plašāku informāciju skatiet 16. lpp.

Ne visiem grupam dalībniekiem ir jābūt vajāšanas riskam.

- Nav nepieciešams, lai visi grupam dalībnieki tiktu izraudzīti vajāšanai.
- Plašāku informāciju skatiet 18. lpp.

ES judikatūra

Tālāk ir norādīta EST judikatūra, kas ņemta vērā šajās vadlīnijās.

EST kopsavilkums par spriedumu lietā *X, Y un Z / Minister voor Immigratie en Asiel (izvilkumi)* ⁽³⁴⁾

1. Direktīvas 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu, 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka īpaši uz homoseksuāļiem attiecinātu krimināllikumu eksistence apstiprina secinājumu, ka šīs personas jāuzskata par noteiktu sociālu grupu veidojošām.

Direktīvas 10. panta 1. punktā, kurā ir definēts, kas veido noteiktu sociālu grupu, kuras piederība var radīt patiesas bailes no vajāšanas, cita starpā tiek prasīts, lai būtu izpildīti divi kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, grupas dalībniekiem ir jāpiemīt kopīgām iedzimtām pazīmēm vai kopējai pagātnei, ko nevar mainīt, vai tiem jāpiemīt kopīgām pazīmēm vai pārliecībai, kas ir tik svarīga identitātei, ka personu nevar spiest no tās atteikties. Otrkārt, minētajai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

Saistībā ar pirmo no minētajiem nosacījumiem nav strīda par to, ka personas seksuālā orientācija ir tik svarīga tās identitātes pazīme, ka personu nevar spiest no tās atteikties. Šo interpretāciju apstiprina Direktīvas 2004/83/EK 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta otrā daļa, no kuras izriet, ka saskaņā ar izcelsmes valstī valdošajiem apstākļiem īpaša sociālā grupa var būt grupa, kuras locekļu kopīgā pazīme ir seksuālā orientācija. Otrais nosacījums paredz, ka attiecīgajā izcelsmes valstī grupai, kuras locekļiem ir viena un tā pati seksuālā orientācija, ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

(44.–47., 49. punkts, 1. rezolūīvā daļa)

2. Direktīvas 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu 9. panta 1. punkts, to lasot kopā ar 9. panta 2. punkta c) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas vien, ka homoseksuālas darbības ir kriminalizētas, pats par sevi nav uzskatāms par vajāšanu. Tomēr ieslodzījuma termiņš, kas tiek piemērots kā sankcijas par homoseksuālām darbībām un faktiski tiek pielietots izcelsmes valstī, kura ir pieņēmusi šādus tiesību aktus, ir jāuzskata par nesamērīgu vai diskriminējošu sodu un tādējādi ir vajāšanas darbība.

Ja patvēruma meklētājs balstās uz to, ka viņa izcelsmes valstī pastāv tiesību akti, kas paredz kriminālatbildību par homoseksuālām darbībām, tad valsts iestādēm, veicot faktu un apstākļu novērtējumu saskaņā ar Direktīvas 2004/83/EK 4. pantu, ir jāveic visu attiecīgo faktu pārbaude attiecībā uz šo izcelsmes valsti, tostarp jāpārbauda tās normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti, kā paredzēts šīs direktīvas 4. panta 3. punkta a) apakšpunktā. Veicot šo vērtējumu, šīm iestādēm it īpaši ir jānosaka, vai pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valstī praksē tiek piemērots šajos tiesību aktos paredzētais ieslodzījuma termiņš. Ņemot vērā šo informāciju, valsts iestādēm ir jāizlemj, vai ir jāuzskata, ka pieteikuma iesniedzējam patiešām ir pamatotas bailes no vajāšanas, atgriežoties savā izcelsmes valstī.

(58.–61. punkts, 2. rezolūīvā daļa)

3. Direktīvas 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts, to lasot kopā ar 2. panta c) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka no tā darbības jomas ir izslēgtas tikai tādas homoseksuālas darbības, kas ir noziedzīgas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem. Izvērtējot pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu, valsts iestādes nevar saprātīgi sagaidīt, ka, lai izvairītos no vajāšanas, patvēruma meklētājs savā izcelsmes valstī slēpj savu homoseksuālo orientāciju vai paūz savu seksuālo orientāciju atturīgi.

⁽³⁴⁾ EST, 2013. gada 7. novembra sprieduma kopsavilkums, *X, Y un Z / Minister voor Immigratie en Asiel*, apvienotās lietas C199/12 un C201/12, EU:C:2013:720; pilns spriedums: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=144215&text=&doclang=LV>.

Šajā saistībā prasība, lai tādas sociālās grupas locekļi, kurā ir vienāda seksuālā orientācija, slēptu šo orientāciju, nav savienojama ar tādas pazīmes atzīšanu, kas ir tik būtiska personas identitātei, ka attiecīgajām personām nevar prasīt no tās atteikties. No tā izriet, ka attiecīgajai personai ir jāpiešķir bēgļa statuss saskaņā ar direktīvas 13. pantu, ja tiek konstatēts, ka, atgriežoties izcelsmes valstī, viņa homoseksualitāte viņu pakļautu reālam vajāšanas riskam direktīvas 9. panta 1. punkta nozīmē. Tas, ka tā varētu izvairīties no riska, savas seksuālās orientācijas izpausmēs izrādot lielāku atturību nekā heteroseksuāla persona, šajā ziņā nav jāņem vērā.
(70., 75., 76. punkts, 3. rezolutīvā daļa)

EST kopsavilkums spriedumam lietā *F / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* (izvilkumi) ⁽³⁵⁾

1. Jāņem vērā, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja paziņojumi par viņa seksuālo orientāciju, ņemot vērā īpašo kontekstu, kurā tiek iesniegti starptautiskās aizsardzības pieteikumi, ir tikai sākuma punkts faktu un apstākļu izvērtēšanas procesā, kas ir paredzēts saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 4. pantu (pēc analogijas skatiet 2014. gada 2. decembra spriedumu *A un citi*, C148/13–C150/13, EU:C:2014:2406, 49. punkts). No tā izriet, ka, lai gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ir jānosaka viņa seksuālā orientācija, kas ir viņa personas identitātes aspekts, uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, pamatojoties uz bailēm no vajāšanas šīs seksuālās orientācijas dēļ, var tāpat kā uz pieteikumiem, kas ir pamatoti ar citiem vajāšanas iemesliem, attiekties šīs direktīvas 4. pantā paredzētais novērtēšanas process (pēc analogijas skatiet 2014. gada 2. decembra spriedumu *A un citi*, C148/13–C150/13, EU:C:2014:2406, 52. punkts).
(28., 29. punkts)

2. Šajā saistībā ir jāatgādina, ka seksuālā orientācija ir pazīme, kas var pierādīt pieteikuma iesniedzēja piederību noteiktai sociālai grupai Direktīvas 2011/95/ES 2. panta d) apakšpunkta izpratnē, ja personu grupu, kuras locekļiem ir tā pati seksuālā orientācija, apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgu (šajā saistībā skatiet 2013. gada 7. novembra spriedumu *X un citi*, C199/12–C201/12, EU:C:2013:720, 46. un 47. punkts), ko turklāt apstiprina šīs direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts. Tomēr no šīs direktīvas 10. panta 2. punkta izriet, ka tad, kad dalībvalstis novērtē, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai viņam patiešām piemīt ar piederību noteiktai sociālai grupai saistīta pazīme, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecinā uz pieteikuma iesniedzēju šādas pazīmes.

Tāpat, lai izskatītu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pamatojoties uz bailēm no vajāšanas seksuālās orientācijas dēļ, ne vienmēr ir nepieciešams izvērtēt pieteikuma iesniedzēja seksuālās orientācijas ticamību faktu un apstākļus Direktīvas 2011/95/ES 4. pantā paredzētā novērtējuma kontekstā.
(30.–32. punkts)

(..)

⁽³⁵⁾ EST, 2018. gada 25. janvāra sprieduma kopsavilkums, *F / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, C-473/16, EU:C:2018:36; pilns spriedums: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=198766&text=&dir=&doclang=LV>.

EST kopsavilkums spriedumam lietā *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite* (izvilkumi)⁽³⁶⁾

(..)

5. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja iesaistīšanos, iesniedzot sūdzību pret savu izcelsmes valsti Eiropas Cilvēktiesību tiesā, lai novērtētu Direktīvas 2011/95/ES 10. pantā minētos vajāšanas iemeslus, principā nevar uzskatīt par pierādījumu šī pieteikuma iesniedzēja piederībai “noteiktai sociālai grupai” šīs direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē, taču tas ir jāuzskata par iemeslu vajāšanai “politisko uzskatu” dēļ šīs direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē, ja ir pamatots iemesls bažām, ka iesaistīšanos šīs prasības celšanā šī valsts uztvers kā politiskas domstarpības, pret kuru tā varētu apsvērt atbildes darbību.

Šajā saistībā ir jānorāda, ka Direktīvas 2011/95/ES 10. panta 1. punkts ir jāskata kopsakarā ar šīs direktīvas 10. panta 2. punktu. Saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 10. panta 2. punktu ir noteikts, ka, novērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski piemīt rases, reliģijas, valstspiederības, sociālās vai politiskās pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecinā šādas pazīmes uz pieteikuma iesniedzēju.

Tāpēc neatkarīgi no tā, vai Azerbaidžānas pilsoņa līdzdalība sūdzības iesniegšanā pret Eiropas Cilvēktiesību tiesu, lai pamatotu secinājumu, ka valdošais režīms neievēro pamattiesības, pauž šī pilsoņa “politisko viedokli”, izvērtējot vajāšanas iemeslus, kas ir minēti šī valstspiederīgā iesniegtajā starptautiskās aizsardzības pieteikumā, ir jānoskaidro, vai ir pamatots iemesls bažām, ka režīms šo iesaistīšanos uztvers kā politisku domstarpību aktu, pret ko tas varētu apsvērt pretpasākumu veikšanu. Ja ir pamatots iemesls bažām, ka tā ir, jāsecina, ka pieteikuma iesniedzējs ir pakļauts nopietniem un pierādītiem vajāšanas draudiem, jo viņš pauž viedokli par savas izcelsmes valsts politiku un metodēm. Kā izriet no Direktīvas 2011/95/ES 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta teksta, jēdziens “politiskie viedokļi” šajā nosacījumā ietver šādu situāciju.

Turpretim personu klasi, kurai pieder starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs (ja tāda ir šīs lietas būtība), ar viņa iesaistīšanos prasības celšanā Eiropas Cilvēktiesību tiesā principā nevar uzskatīt par “sociālu grupu” Direktīvas 2011/95/ES 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta nozīmē. Lai konstatētu, ka pastāv “sociāla grupa” šī nosacījuma izpratnē, ir jāizpilda divi kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, grupas dalībniekiem ir jāpiemīt “kopīgām iedzimtām pazīmēm” vai “kopējai pagātnei, ko nevar mainīt”, vai tiem jāpiemīt kopīgām pazīmēm vai pārliedzībai, kas ir “tik svarīga identitātei, ka personu nevar spiest no tās atteikties”. Otrkārt, šai grupai attiecīgajā valstī ir jābūt īpatnai identitātei, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu (2013. gada 7. novembra spriedums, *X un citi*, C199/12–C201/12, EU:C:2013:720, 45. punkts). (85.–90. punkts, 5. rezolutīvā daļa).

(..)

⁽³⁶⁾ EST, 2018. gada 4. oktobra sprieduma kopsavilkums, *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, lieta C652/16, EU:C:2018:801; pilns spriedums <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=206429&text=&dir=&doclang=LV>.

Atsauces

Šī sadaļa ietver atsauces uz tiesību aktiem, attiecīgo tiesu praksi un papildu resursiem.

- Izmantojiet ierakstīšanai paredzētās brīvās atstarpes, lai pievienotu atsauces uz valsts tiesību aktiem un judikatūru.

Atsauces uz tiesību aktiem

Šis tiesību aktu atsauču pārskats nav paredzēts kā izsmeļošs atsauces rīks. Tā mērķis ir tikai sniegt praktiskus norādījumus atbildīgajiem darbiniekiem, atsaucoties uz dažiem vissvarīgākajiem noteikumiem.

Atsauces uz tiesību aktiem		Atbilstošais pants
Bēgļu konvencija	Termina "bēglis" definīcija	1. pants
Kvalifikācijas direktīva (Direktīva 2011/95/ES)	Vajāšanas darbības Vajāšanas iemesli	28. apsvērums 30. apsvērums 9. pants 10. pants
Direktīva par cilvēku tirdzniecības novēršanu (Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību)	Nodarījumi, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību	2. pants
Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām	Konvencijas mērķis	1. pants

Valsts tiesību akti
<i>Aizpilda dalībvalsts</i>

Eiropas Savienības Tiesas judikatūra

- **EST**, 2013. gada 7. novembra spriedums, *Minister voor Immigratie en Asiel / X un Y un Z*, apvienotās lietas no C199/12 līdz C201/12, EU:C:2013:720
- **EST**, 2018. gada 25. janvāra spriedums, *F / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, lieta C-473/16, EU:C:2018:36
- **EST**, 2018. gada 4. oktobra spriedums, *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, lieta C-652/16, EU:C:2018:801

Valsts judikatūra
<i>Aizpilda dalībvalsts</i>

Valsts norādījumi

Kopīgu analīzi un norādījumus par piederības noteiktai sociālai grupai koncepcijas piemērojamību attiecībā uz profiliem no konkrētām izcelsmes valstīm skatiet *EASO* publicētajos valsts vadlīniju dokumentos šeit: <https://www.easo.europa.eu/country-guidance>

Kā sazināties ar ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tiešsaistē (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lv).

Pa tālruni vai rakstveidā

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu),
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696,
- izmantojot saziņas veidlapu: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_lv.

Kā atrast informāciju par ES

Tiešsaistē

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa* (european-union.europa.eu).

ES publikācijas

ES publikācijas varat apskatīt vai pasūtīt vietnē op.europa.eu/lv/publications. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko dokumentācijas centru (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1951. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex* (eur-lex.europa.eu).

ES atvērtie dati

Portālā data.europa.eu ir piekļuve atvērtām datu kopām no ES iestādēm, struktūrām un aģentūrām. Datus var bez maksas lejupielādēt un izmantot tiklab komerciāliem, kā nekomerciāliem mērķiem. Portālā ir arī bagātīga piekļuve datu kopām, kas nākušas no Eiropas valstīm.

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs